

Warszawa, maj 2024r.

prof. dr hab. Wojciech Malajkat
Akademia Teatralna
im. Aleksandra Zelwerowicza
w Warszawie

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ MGR. JOANNY OSYDY „NADZIEJA NA
ZAKOŃCZENIE PRAKTYKI *BLACKFACE* W POLSKIM TEATRZE NA
PRZYKŁADZIE PRACY NAD SPEKTAKLEM >**CZARNA SKÓRA, BIAŁE
MASKI**< W REŻYSERII WIKTORA BAGIŃSKIEGO W TEATRZE IM. JANA
KOCHANOWSKIEGO W OPOLU

Praca doktorska Pani magister Joanny Osydy porusza ważny, aktualny i często jeszcze, mimo ożywionej dyskusji, bardzo kontrowersyjny temat związany z rasizmem w sztuce i przedstawieniach omawiającymi etniczność. Tematyka jest niezwykle istotna, ponieważ wpisuje się silnie w kontekst współczesnej debaty na temat równości i praw człowieka nie tylko w świecie w ogóle, ale również, co istotne, w teatrze i w sztuce w szczególności. Jesteśmy przecież w trakcie głębokiej i nietatwej dyskusji o relacjach panujących w teatrach, na planach filmowych i w szkołach artystycznych. Rozmowa o rasizmie w sztuce jest z pewnością częścią tej rozmowy.

Już we Wprowadzeniu Autorka podkreśla rolę własnych doświadczeń zawodowych i osobistych w teatrze, które

przechodziły różne etapy – od entuzjazmu, przez zawody, obawy i rozczarowania, aż do – jak stwierdza niezwykle ważnego dla Niej – spotkania z realizatorami przedstawienia „Czarna skóra, białe maski” w Teatrze w Opolu; aż do spotkania z archaicznym, nieznanym Jej wcześniej zjawiskiem teatralnym *blackface*. „Zjawiskiem odbierającym ciało jego przynależną twarz i autentyzm. Infantyliżującym, ośmieszającym, które odcisnęło w kulturze olbrzymie piętno”, jak pisze we Wprowadzeniu.

Te doświadczenia będą ważnym kontekstem do rozważań w dalszej części pracy.

Pani mgr. Osyda, jak na badaczkę przystało, wnikliwie rysuje tło teoretyczne zjawiska, odnosząc się do literatury na temat *blackface*, rasizmu w teatrze w kontekście historycznym i społecznym. To otwiera przestrzeń do rozważań o ciężarze i dotkliwości zjawiska *blackface*. Osyda dzieli się również bardzo złymi doświadczeniami kolegi z zespołu teatralnego jako dowodem na istnienie rasizmu tu i teraz.

Ważną składową pracy, wpływającą znacząco na jej jakość, jest jej struktura.

A zatem, uwagę zwraca precyzyjne, pełne szczegółów i przykładów omówienie procesu powstawania przedstawienia „Czarna skóra, białe maski” w teatrze i związane z nim – co dla mnie w tej pracy jest szczególnie ważne – efekty w postaci samorozwoju i powiększania samoświadomości aktorskiej i artystycznej Autorki – co jest nie do przecenienia. Nie zapominajmy, że rozprawa ma

służyć refleksji nie tylko czytającego, ale również, a może przede wszystkim, piszącego ją. To właśnie gruntowne omówienie i wnikliwa analiza problematyki *blackface*, poruszania go w sztuce, niesprawiedliwości, którą ze sobą niesie, powoduje tak silne oddziaływanie na wrażliwość badaczki Osydy.

Idźmy dalej... Temat zjawiska *blackface* otwiera w pracy Osydy ważne i aktualne pytanie o poprawność polityczną w sztuce. Osyda zastanawia się i stawia nas i siebie przed odpowiedzią, czy poprawność owa przypadkiem nie ogranicza swobody twórczej, narzucając normy, które mają na celu unikanie dyskryminacji grup społecznych i mogą stanowić presję, doprowadzając do autocenzury? A może poprawność promuje inkluzywność i różnorodność twórczą, wzbogacającą sztukę?

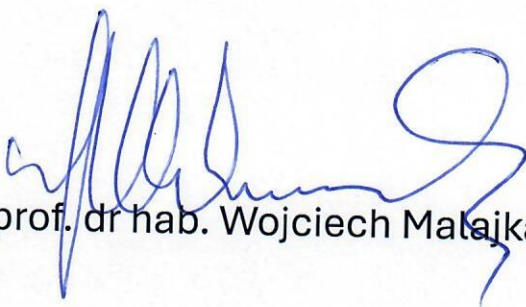
Po raz kolejny podkreślam, że moją uwagę zwraca w pracy doktorskiej Joanny Osydy bardzo osobisty ton; przejmujący, sugestywny rodzaj zwierzenia; ludzki pierwiastek, który tę rozprawę niezwykle uczłowiecza.

Praca jest napisana przez Panią Joannę Osydę klarownie, dobrą polszczyzną, w logicznej, wnikliwej i analitycznej strukturze. Towarzyszy temu celna i dobrze rozwinięta argumentacja. Zasluguje na pochwałę wkład merytoryczny, który może mieć realny wpływ na badania nad teatrem i poprawę praktyk teatralnych w Polsce.

Autorka opatrzyła pracę stosowną i przemyślaną bibliografią, filmografią i netografią.

Biorąc pod uwagę powyższe, konkluduję:

Praca doktorska Pani mgr. Joanny Osydy „NADZIEJA NA ZAKOŃCZENIE PRAKTYKI *BLACKFACE* W POLSKIM TEATRZE NA PRZYKŁADZIE PRACY NAD SPEKTAKLEM **>CZARNA SKÓRA, BIAŁE MASKI<** W REŻYSERII WIKTORA BAGIŃSKIEGO W TEATRZE IM. JANA KOCHANOWSKIEGO W OPOLU” spełnia wymogi pracy doktorskiej w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne, określone zapisami Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. /Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce/. Wnioskuje zatem z pełnym przekonaniem o dopuszczeniu Pani Joanny Osydy do kolejnych etapów postępowania o uzyskanie stopnia doktora.

prof. dr hab. Wojciech Malajkat